

Nationell marknadskontrollplan

2018

SVERIGE

Innehåll

Inledning	3
1. Marknadskontrollmyndigheterna och deras ansvarsområden	3
2. Samordning och samarbete mellan nationella marknadskontrollmyndigheter	3
3. Samarbete mellan marknadskontroll- och tullmyndigheter	5
4. Rapex.....	5
5. ICSMS	5
6. Generella principer för marknadskontroll	6
7. Samarbete med andra medlemsstater och länder utanför EU	7
8. Utvärdering och rapportering.....	7
9. Planerade aktiviteter.....	9
9.1 Erfarenhetsutbyte	9
9.2 Samverkan och effektivitet i kontrollen	10
9.3 Information	14
Bilaga 1 Marknadskontrollmyndigheterna och deras ansvarsområden.....	17
Bilaga 2 Marknadskontrollmyndigheterna och deras departementstillhörighet.....	18
Bilaga 3 Organisationsschema	19

Inledning

Marknadskontroll ska säkerställa ett tillfredsställande skydd för konsumenter och arbetstagare, folkhälsa, miljö eller andra aspekter av skydd i allmänhetens intressen samt motverka snedvridning av konkurrens mellan företag.

Marknadskontroll innebär att ansvarig myndighet vidtar åtgärder för att säkerställa att produkter som finns på marknaden uppfyller gällande lagstiftning och att de är kontrollerade och märkta på föreskrivet sätt. Myndigheten ska ingripa mot de ekonomiska aktörer vars produkter inte uppfyller ställda krav. Ingripanden som kan bli aktuella är till exempel försäljningsförbud, tillbakadragande av produkter från marknaden eller återkallande av produkter från slutanvändare.

Marknadskontroll sker i form av informationsinsatser, planerade kontroller hos tillverkare, importörer eller återförsäljare eller reaktioner på rapporterade olyckor, klagomål från allmänheten eller varningar från myndigheter i andra länder. Marknadskontroll omfattar inte förhandsgodkännande av produkter eller kontroll av produkter i bruk.

Varje medlemsstat i EU ska upprätta, genomföra och följa upp marknadskontrollplaner. I Sverige har Marknadskontrollrådet, genom förordning (2014:1039) om marknadskontroll av varor och annan närliggande tillsyn, givits uppgiften att utarbeta en nationell marknadskontrollplan. Denna nationella plan kompletteras av sektorsspecifika marknadskontrollplaner som utarbetas av varje statlig marknadskontrollmyndighet. Årets nationella plan utgår från Kommissionens mall för nationella marknadskontrollprogram enligt art. 18.5 i förordning (EG) nr 765/2008 och fokuserar på myndighetsgemensamma åtgärder som ska effektivisera och i större utsträckning synliggöra den svenska marknadskontrollen.

1. Marknadskontrollmyndigheterna och deras ansvarsområden

Regeringen har i förordning (2014:1039) pekat ut 17 statliga marknadskontrollmyndigheter. Därutöver har de 290 kommunerna marknadskontrollansvar. De statliga myndigheterna är i flertalet fall även föreskrivande myndigheter för de produkter eller produkttegenskaper de har marknadskontrollansvar för. Dessa myndigheter, samt deras ansvarsområden och departementstillhörighet, finns förtecknade i bilagan.

2. Samordning och samarbete mellan nationella marknadskontrollmyndigheter

Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll, Swedac, har ett övergripande samordningsansvar för den svenska marknadskontrollen. I detta ansvar ingår att vara ordförande och inneha sekretariatet för Marknadskontrollrådet, ett organ som består av

de 17 marknadskontrollmyndigheterna ovan samt Tullverket och Kommerskollegium.

Marknadskontrollrådets uppgifter enligt den svenska marknadskontrollförordningen är att

- fungera som nationellt samordningsorgan i frågor om marknadskontroll
- främja samverkan och effektivitet i kontrollen
- organisera kontinuerligt erfarenhetsutbyte
- ansvara för spridning av information om marknadskontroll
- underlätta allmänhetens och näringslivets kontakter med marknadskontrollmyndigheterna
- främja samarbete med marknadskontrollmyndigheter i andra medlemsstater
- årligen utarbeta och genomföra en nationell handlingsplan för marknadskontroll

Arbetet består i hög utsträckning av informationsutbyte, lagstiftningsarbete och metodutveckling.

Marknadskontrollrådet har antagit sin egen arbetsordning. Denna reglerar ordförandeskapets och sekretariatets uppgifter, förfarandet för utseende av ledamöter och suppleanter, arbetssätt och beslutsfattande. Enligt arbetsordningen ska t.ex. rådet ha ordinarie sammanträden minst fyra gånger per år och beslut fattas med enkel majoritet. Rådets arbetssätt inbegriper, förutom ordinarie sammanträden, löpande kontakter och arbete, ibland genom arbetsgrupper som utreder och föreslår riktlinjer för och lösningar till gemensamma frågor och problem. Flertalet arbetsgrupper är av temporär karaktär. En arbetsgrupp under Marknadskontrollrådet, "tullforum", är dock ständig.

Representanter från regeringskansliets samordnande departement i marknadskontrollfrågor, Utrikesdepartementet och Finansdepartementet, deltar vid ordinarie möten med Marknadskontrollrådet. Representanter från näringslivs-, konsument- och arbetstagarorganisationer deltar vid vartannat ordinarie möte.

Konsumentverket har ett generellt ansvar för produktsäkerhetslagen (2004:451), som tillsammans med produktsäkerhetsförordningen (2004:469) genomför EU-direktivet om allmän produktsäkerhet (2001/95/EG). Konsumentverket är även kontaktpunkt för Rapex (se avsnitt 4) och har ett samordningsansvar gentemot andra marknadskontrollmyndigheter som tillhör Rapex-nätverket i enlighet med förordning (1993:1322) och förordning (2014:1039).

Swedac är nationell administratör för ICSMS (se avsnitt 5) i enlighet med förordning (2014:1039), som kompletterar EU-förordning 765/2008 om ackreditering och marknadskontroll.

Kommerskollegium är kontaktpunkt i enlighet med förordning (2014:1039), som kompletterar EU-förordning 764/2008 om ömsesidigt erkännande, och samordnare för IMI (informationssystem för den inre marknaden).

3. Samarbete mellan marknadskontroll- och tullmyndigheter

Marknadskontrollrådet består av representanter från marknadskontrollmyndigheter, Kommerskollegium och Tullverket. Rådet har också tillsatt en permanent arbetsgrupp för samarbete, det s.k. "tullforum" där såväl praktiska som teoretiska frågor diskuteras. Forumet sammanträder två gånger per år och är öppet för alla myndigheter i rådet. Forumet har också utarbetat en samverkansmodell med utgångspunkt från artikel 27-29 i EU-förordning 765/2008 och en mall för planerade kontrolloperationer. Tullverket och Swedac har tidigare år deltagit i Europeiska kommissionens arbetsgrupp om produktsäkerhet och kontroll av överensstämmelse för importerade varor, som var en gemensam grupp för tull- och marknadskontrollmyndigheter. Denna grupp lades tyvärr ned 2016 och frågorna hanteras framöver delvis i PARCS (*Prohibitions and Restrictions Customs Controls Strategy*), en grupp som arbetar med samordning av skyddet av hälsan, kulturarv och miljö.

4. Rapex

Rapex är EU-kommissionens varnings- och informationssystem för produkter med allvarliga säkerhetsbrister. Konsumentverket är nationell kontaktpunkt för Rapex. Sverige har sedan 2004 deltagit i det europeiska Rapex-samarbetet. I det nationella nätverket deltar 10 marknadskontrollmyndigheter aktivt samt Kommerskollegium och Tullverket för information. Fr.o.m. 2014 arrangeras nationella Rapex-nätverksmöten i anslutning till nationella ICSMS-nätverksmöten.

Konsumentverket skickar löpande (varje vecka) ut ett nyhetsbrev med länk till EU-kommissionens sammanställning av farliga konsumentprodukter, Rapex Weekly Report. Mottagare är marknadskontrollerande myndigheter, konsumentorganisationer samt ekonomiska aktörer på den svenska marknaden. Veckorapporten publiceras också varje vecka på Marknadskontrollrådets gemensamma webbplats, www.marknadskontroll.se.

Marknadskontrollmyndigheterna ansvarar för att anmäla farliga produkter som de upptäcker eller får kännedom om samt för att undersöka om de av andra medlemsstater Rapex-notifierade produkterna finns på den svenska marknaden. I de fall där korrigerande åtgärder vidtas i Sverige skickar myndigheterna sådana reaktiva underrättelser i Rapex.

Konsumentverket deltar som nationell kontaktpunkt i de europeiska nätverksmöten som anordnas av EU-kommissionen i Bryssel.

5. ICSMS

ICSMS är EU-kommissionens system för information och kommunikation för marknadskontroll, baserat på en produktdatabas. Alla marknadskontrollmyndigheter i EU förväntas använda ICSMS i det löpande marknadskontrollarbetet genom att lägga in information om produkter som de kontrollerar samt att hålla sig uppdaterad på vad

andra medlemsstater kontrollerar. Sverige är en av de ursprungliga grundarna av systemet och systemet har varit tillgängligt för de svenska marknadskontrollmyndigheterna sedan 2000. Aktiviteten i systemet har dock varit begränsad, men har under senare år ökat.

Swedac är nationell administratör av ICSMS och kontaktpunkt gentemot EU-kommissionen. Swedac deltar också i Kommissionens expertarbetsgrupp IMP-ICSMS (*Internal Market for Products – Information and Communication system for Market Surveillance*). Fr.o.m. 2014 arrangeras nationella ICSMS-nätverksmöten i anslutning till nationella Rapex-nätverksmöten.

Den interna delen av ICSMS är tillgänglig för Marknadskontrollrådets myndigheter, det vill säga de 17 marknadskontrollmyndigheterna, Kommerskollegium och Tullverket. En löpande återrapportering av aktiviteten när det gäller inrapporterade produkter görs på Marknadskontrollrådets möten. Ett flertal utbildningar genomförs varje år för de svenska användarna.

6. Generella principer för marknadskontroll

De svenska marknadskontrollmyndigheterna baserar vanligen sin tillsyn utifrån riskbedömning, det vill säga de riktar sina insatser främst mot de produkter/produktgenskaper/ekonomiska aktörer som kan misstänkas inte uppfylla gällande krav och där konsekvenserna av bristande efterlevnad är allvarliga. Sådan information kan härröra från tidigare kontroller, klagomål, rapporter om olyckor, information från Rapex och ICSMS m.m.

Enligt Marknadskontrollrådets riktlinjer för upprättande och uppföljning av sektorsplaner ska planerna innehålla en övergripande redovisning om hur riskbedömningen, baserad på marknadsanalys, har gått till.

Myndigheterna ska också för sina respektive sektorsområden redovisa den ungefärliga procentuella fördelningen mellan proaktiva och reaktiva kontroller (kontroller på eget initiativ resp. kontroller baserade på anmälningar eller underrättelser), hur anmälningar hanteras och principer för när dokumentkontroll, fysisk kontroll, provning etc. ska genomföras.

Då bristande överensstämmelse mycket ofta beror på okunskap om gällande regelverk lägger de svenska myndigheterna stor vikt vid information, utbildning och regelbundna dialoger med ekonomiska aktörer.

De svenska marknadskontrollmyndigheterna saknar, med få undantag, egna laboratorier, och upphandlar därför ackrediterade provningstjänster på marknaden.

Myndigheterna har en mängd olika sanktionsmöjligheter till sitt förfogande, från förvaltningsrättsliga såsom att besluta om försäljningsförbud, rättelse, tillbakadragande, återkallelse, ansökan om vitesföreläggande och sanktionsavgifter till straffrättsliga såsom böter och i allvarliga fall även fängelse. Idag varierar av olika skäl myndigheternas

befogenheter och sanktionsmöjligheter, vilket har blivit föremål för en nationell översyn i form av en särskild utredning.

7. Samarbete med andra medlemsstater och länder utanför EU

Sverige lägger stor vikt vid internationellt samarbete i syfte att utveckla marknadskontrollen.

Swedac, Konsumentverket, Kommerskollegium och Tullverket är de myndigheter som deltar i icke sektorsspecifika nätverk och arbetsgrupper på EU- och global nivå på marknadskontrollområdet och arbetar för att främja samarbeten mellan de nationella myndigheterna och deras motsvarigheter i andra medlemsstater inom olika sektorer.

I Swedacs uppdrag ingår t.ex. att vara svensk representant i Europeiska kommissionens expertarbetsgrupper för marknadskontrollfrågor, såsom IMP-MSG (*Internal Market for Products-Market Surveillance Group*) och IMP-ICSMS (*Internal Market for Products-Information and Communication System for Market Surveillance*). Swedac deltar tillsammans med Konsumentverket i Prosafes (*Product Safety Enforcement Forum of Europe*) generalförsamling. Swedac och Kommerskollegium deltar i FN:s ekonomiska kommission för Europa, i arbetsgrupperna för regulativt samarbete och standardisering (*UNECE WP.6*) och marknadskontroll (*UNECE MARS*).

Swedac och Kommerskollegium anordnar och deltar även i olika utbildningar och kurser om marknadskontroll för tredje land, bland annat inom ramen för internationellt bistånd. Vid studiebesök deltar ofta de marknadskontrollmyndigheter som har sektorsansvar för olika produkter som är av särskilt intresse för besöksdelegationer. Finansdepartementet (konsumentenheten) är Sveriges representant i GPSD-kommittén och i OECD:s arbetsgrupp för konsumentprodukters säkerhet och biträds ofta av Konsumentverket.

Samarbeten med andra medlemsstater och tredje land inom olika sektorer behandlas i de sektorsspecifika marknadskontrollplanerna.

8. Utvärdering och rapportering

Det finns ingen generell metod för utvärdering av marknadskontrollen, men Sverige deltog i den arbetsgrupp som Kommissionen särskilt inrättade för att åstadkomma en sådan på EU-nivå. Utvärdering av den svenska marknadskontrollen sker idag framför allt genom uppföljning av marknadskontrollplanerna inom olika sektorer. Myndigheterna ska t.ex. redovisa slutsatser av genomförda och icke genomförda aktiviteter. Uppföljningarna ska enligt Marknadskontrollrådets egna riktlinjer vara klara i slutet av mars varje år och inlämnas till Swedac. Därefter publiceras de på Marknadskontrollrådets gemensamma webbplats. Därutöver kan marknadskontrollprojekt ingå som en del av särskilda regeringsuppdrag eller i

gemensamma EU-projekt. I dessa fall sker utvärdering och rapportering inom ramen för dessa aktiviteter.

Enligt EU-förordning 765/2008 ska medlemsstaterna regelbundet, minst vart fjärde år, göra en översyn och bedömning av marknadskontrollen. Detta har skett två gånger (2014 och 2017 för tidsperioderna 2010-2013 och 2014-2016), med utgångspunkt från Kommissionens riktlinjer. Liknande förfaranden finns i andra rättsakter.

Även Tullverket rapporterar in de ingripande man gör på produktsäkerhetsområdet till Kommissionen, i enlighet med de riktlinjer som upprättats på EU-nivå.

9. Planerade aktiviteter

Aktiviteterna är grupperade efter de uppgifter Marknadskontrollrådet ges i förordning (2014:1039) om marknadskontroll.

9.1 Erfarenhetsutbyte

En förutsättning för en effektiv marknadskontroll är att myndigheter bereds möjligheter att träffas och utbyta erfarenheter. Stommen i Marknadskontrollrådets arbete är ordinarie sammanträdestillfällen. Vid sådana rådsmöten delges information av allmänt intresse såsom lagstiftningsarbete på nationell och EU-nivå. Olika tolknings- och genomförandefrågor diskuteras också.

- **Marknadskontrollrådet ska ha ordinarie sammanträde vid fem tillfällen.**

Det är också viktigt att andra än representanter i rådet som också arbetar med marknadskontroll på myndigheterna får möjligheter att träffas och utbyta erfarenheter. Därför anordnade rådet 2016 för första gången ett särskilt seminarium endast för marknadskontrollmyndigheter. Detta upplevdes som mycket givande och rådet har därför beslutat att genomföra sådana seminarier vartannat år.

- **Marknadskontrollrådet ska genomföra "Marknadskontrolldagen 2018".**

En nära och regelbunden dialog mellan myndigheter och näringslivs- och konsument- och arbetstagarorganisationer är en betydelsefull del i myndigheternas marknadskontroll. Marknadskontrollrådet har därför till sig knutit representanter från Teknikföretagen, Svensk handel, Business Sweden, Sveriges konsumenter och LO. Det kan även finnas behov av kontakter med fler branschorganisationer och större företag för att ta del av deras behov, synpunkter och erfarenheter.

- **Marknadskontrollrådet ska inbjuda representanter från näringslivs-, konsument- och arbetstagarorganisationer till två av rådets ordinarie möten.**
- **Marknadskontrollrådet ska anordna en gemensam workshop med olika branschföreträdare för att se hur vi kan bistå varandra.**
- **Marknadskontrollrådet ska undersöka möjligheten till gemensamma studiebesök hos företag som säljer många olika typer av produkter.**

Många bristfälliga produkter kommer från tredje land. Ur ett marknadskontrollperspektiv är det mest effektivt om man kan stoppa sådana produkter redan vid EU:s yttre gräns, det vill säga innan de släpps ut på den inre marknaden. För att öka effektiviteten i såväl gräns- som marknadskontrollen är det viktigt att samverka mellan tull- och marknadskontrollmyndigheterna fungerar väl. Marknadskontrollrådets tullforum är den främsta plattformen där dessa frågor omhändertas. I detta forum bör deltagare från alla myndigheter i Marknadskontrollrådet delta.

- **Marknadskontrollrådet ska anordna två möten i tullforum.**

De senaste åren har det genomförts årliga utvärderingar av Marknadskontrollrådets uppgifter, arbetssätt, sammansättning m.m., vilket givit gott underlag till kontinuerlig förbättring för att nå de övergripande målsättningarna. Som grund för denna

utvärdering ligger en enkät som skickats till alla deltagande myndigheter i Marknadskontrollrådet. Dessa årliga utvärderingar bör därför fortsätta.

- **Marknadskontrollrådet ska genomföra en utvärdering av dess funktion, uppgifter, arbetssätt, sammansättning m.m.**

9.2 Samverkan och effektivitet i kontrollen

Utvärderingen av den svenska marknadskontrollen under perioderna 2010-2013 och 2014-2016 i enlighet med art. 18.6 i förordning 765/2008 uppvisade en del svagheter i såväl genomförande som redovisning. Bland annat kan det konstateras att det på flera områden inte bedrivs någon, eller en mycket begränsad, marknadskontroll och att det inom flertalet sektorer är väldigt få resurser som tilldelas marknadskontrollverksamheten på de olika myndigheterna.

Detta kan delvis bero på att regeringens målsättning med marknadskontrollen är otydlig och att myndigheternas ansvar i många fall är otydligt formulerat. I det stora flertalet av regeringens instruktioner till myndigheterna saknas marknadskontrolluppdraget. Det finns inte heller någon övergripande målsättning för marknadskontrollen i den svenska marknadskontrollförordningen (2014:1039) eller inom de olika sektorerna. Att myndigheternas befogenheter och sanktionsmöjligheter varierar mellan sektorer och myndigheter försvårar samarbetsmöjligheter mellan myndigheter. Dessa faktorer får konsekvenser för myndigheternas förutsättningar att bedriva en effektiv marknadskontroll.

- **Marknadskontrollrådet ska fortsätta verka för att marknadskontrollansvaret förs in i myndigheternas instruktioner.**
- **Marknadskontrollrådet ska fortsätta verka för att målsättningar för marknadskontroll förs in i den svenska marknadskontrollförordningen.**
- **Marknadskontrollrådet ska följa upp den statliga utredning om marknadskontrollmyndigheternas befogenheter och sanktionsmöjligheter som överlämnades till regeringen 2017.**

Bristande kunskaper i utvärderingsmetodik är en annan förklaring till svagheter i utvärderingen ovan. Statskontoret skulle kunna bistå med stöd i att utveckla en sådan metodik. Statskontoret är en statlig myndighet som har regeringens uppdrag att genomföra utredningar, utvärderingar och uppföljningar av statlig och statligt finansierad verksamhet och av övergripande frågor om den offentliga förvaltningens funktionssätt. I detta ingår att analysera verksamheter och myndigheter ur ett effektivitetsperspektiv, att redovisa effekter av statliga åtgärder, och att ge underlag för omprövning och effektivisering.

- **Marknadskontrollrådet ska inom ramen för de sektorsspecifika marknadskontrollplanerna, vidareutveckla marknadsanalys, datainsamling, uppföljning och redovisning i enlighet med rådets riktlinjer.**

- **Marknadskontrollrådet ska verka för att Statskontoret gör en utvärdering av den svenska marknadskontrollen och bistå myndigheten i detta arbete.**

Regeringen beslutade i juli 2017 om tillsättandet av en statlig utredning som ska göra en översyn av regeringens analys- och utvärderingsresurser i syfte att åstadkomma en mer ändamålsenlig styrning av den offentliga verksamheten (dir. 2017:79).

- **Marknadskontrollrådet ska bevaka och vid behov lämna bidrag till utredningen.**

Den statistik och information som finns om farliga eller bristfälliga produkter är splittrad och svår att dra slutsatser från. Det saknas vidare kvalitativa och kvantitativa studier om vilken betydelse marknadskontrollen har i samhället, t.ex. för skydd av konsumenter, arbetstagare och miljö, eller för arbetstillfällen, konkurrenskraft och tillväxt. Bristen på sådant beslutsunderlag bidrar till att marknadskontrollens betydelse inte uppmärksammas i tillräcklig utsträckning.

- **Marknadskontrollrådet ska verka för att studier om marknadskontrollens betydelse för samhället genomförs.**

Fri rörlighet av varor på den inre marknaden är en av EU:s grundprinciper. För att kunna säkerställa rättvis konkurrens och ett gott skydd för användare är europeiskt samarbete i marknadskontrollfrågor en förutsättning. Kommissionen presenterade den 28 oktober 2015 en strategi för den inre marknaden (COM(2015) 550 final), i vilket flera initiativ med koppling till marknadskontroll finns med. Man genomförde under 2016-2017 bland annat en översyn av EU-förordning 764/2008 om ömsesidigt erkännande och marknadskontrollbestämmelserna i EU-förordning 765/2008 om ackreditering och marknadskontroll. Ett nytt "varupaket" förväntas i slutet av 2017.

- **Marknadskontrollrådet ska bidra till genomförandet av EU:s inre marknadsstrategi i de frågor som är kopplade till marknadskontroll.**
- **Marknadskontrollrådet ska bistå regeringen i förhandlingarna om det nya varupaketet.**

De flesta myndigheter deltar i arbetsgrupper eller liknande på EU-nivå där frågor om tolkning och genomförande av olika produkträttsakter diskuteras. Det är inte sällan frågor av horisontellt intresse lyfts upp och dessa bör komma till hela Marknadskontrollrådets kännedom. Varje myndighet ska därför bland annat skicka dagordningar och minnesanteckningar från sådana möten till sekretariatet, som i samråd med varje enskild myndighet ska identifiera frågor som bör behandlas vid ordinarie möten i Marknadskontrollrådet eller på annat sätt.

- **Marknadskontrollrådet ska informera om frågor av horisontellt intresse från respektive sektorsarbetsgrupper och nätverk.**

Marknadskontrollrådet har identifierat ett behov av att göra en översyn av den nationella samverkansmodellen för samarbete mellan marknadskontrollmyndigheterna och Tullverket vid gränskontroll, som bland annat bör omfatta en möjlig utvidgning till att omfatta fler tullförfaranden, där marknadskontrollmyndigheterna kan komma att involveras. I dagsläget utgår modellen endast från tullförfarandet "övergång till fri omsättning" som bl.a. beskrivs i EU-förordning 765/2008 om ackreditering och marknadskontroll. Bland annat med anledning av ikraftträdandet av den nya

unionstullkodexen, EU-förordning 952/2013, som började tillämpas den 1 maj 2016, har behovet av en översyn ökat. Marknadskontrollrådet tillsatte i början av 2016 en arbetsgrupp för att kartlägga det nya regelverket och vidareutveckla samverkansmodellen. Arbetet har dock inte slutförts och fortsätter därför 2018.

- **Marknadskontrollrådet ska göra en översyn av modellen för samverkan mellan tull- och marknadskontrollmyndigheterna.**

Inom ramen för översynen ovan ska erfarenheter från praktiskt samarbete mellan tull- och marknadskontrollmyndigheterna föras in i modellen. Detta kräver att det praktiska samarbetet ökar.

- **Marknadskontrollrådet ska se till att alla myndigheter överväger att genomföra minst ett gemensamt projekt med Tullverket inom ramen för sina sektorsplaner.**

Alla marknadskontrollmyndigheter är enligt EU-förordning 765/2008 om ackreditering och marknadskontroll skyldiga att föra in information om produkter i ICSMS (*Information and Communication System for Market Surveillance*). Detta sker inte i tillräckligt hög utsträckning idag. För att systemet ska kunna användas som avsett är det av yttersta vikt att myndigheterna använder det i sin dagliga verksamhet.

- **Marknadskontrollrådet ska öka sin användning av ICSMS.**

Swedac, som är nationell administratör av ICSMS, ska anordna utbildningar och alla myndigheter ska säkerställa att man internt har den kunskap som krävs för att använda systemet.

- **Marknadskontrollrådet ska genomföra och delta i utbildningar om ICSMS.**

Marknadskontrollmyndigheter ska även via Rapex-systemet informera andra medlemsstater och Kommissionen om farliga produkter. Konsumentverket, som är nationell kontaktpunkt för Rapex, ska anordna nätverksträffar för användandet av systemet. Dessa nätverksträffar ska ske i anslutning till nätverksträffar om ICSMS.

- **Marknadskontrollrådet ska delta i gemensamma nätverksträffar om Rapex och ICSMS.**

Marknadskontrollrådet har länge verkat för en integrering av Rapex och ICSMS för att undvika inmatning av samma uppgifter i olika system. Ett sådant arbete har nu påbörjats inom Kommissionen. Det bör inom ramen för detta arbete även övervägas hur myndigheterna i större utsträckning kan få ut inmatad information för statistiksammansättning.

- **Marknadskontrollrådet ska delta i Kommissionens pilotprojekt om integrering av Rapex och ICSMS.**

Den ökande e-handeln innebär en rad utmaningar, både juridiska och praktiska, för marknadskontrollmyndigheterna. Marknadskontrollrådet har därför påbörjat ett mer övergripande arbete med att kartlägga svårigheter och utarbeta bästa praxis för sådan kontroll.

- **Marknadskontrollrådet ska genomföra ett eller flera marknadskontrollprojekt som fokuserar på kontroll av produkter som säljs via e-handel.**

- **Marknadskontrollrådet ska upprätta vägledning och rutiner för marknadskontroll av produkter som säljs via nätet**

Befintlig produktlagstiftning utmanas av olika initiativ för att främja den cirkulära ekonomin. Olika strategier för hållbar utveckling och hållbar konsumtion innebär att man i större utsträckning vill underlätta återanvändning av produkter, t.ex. genom handel med begagnade produkter och reparation och uppgradering av produkter. Nya delningsekonomiska affärsmodeller suddar ut gränsdragningar mellan varor och tjänster och mellan ekonomiska aktörer och konsumenter. Nuvarande produktlagstiftning försvårar i viss utsträckning denna utveckling och marknadskontrollmyndigheterna behöver identifiera dessa hinder och komma med förslag på hur de bör hanteras, i enlighet med förslaget i den statliga utredningen *Från värdekedja till värdecykel – så får Sverige en mer cirkulär ekonomi* (SOU 2017:22). En arbetsgrupp tillsattes 2017 för detta ändamål.

- **Marknadskontrollrådet ska fortsätta arbetet med att identifiera och hantera eventuella hinder för den cirkulära ekonomin i produktlagstiftningen.**

Det finns många områden där marknadskontrollmyndigheterna ansvarar för olika aspekter av samma produkt eller där myndigheterna ser behov av att kontrollera samma företag. I dessa fall är behovet av samordning stort, både för att använda begränsade myndighetsresurser så effektivt som möjligt och för att undvika att flera myndigheter kontrollerar samma företag vid olika tillfällen. Det kan röra allt från gemensamma informationsinsatser till gemensamma dokumentationskontroller, butikskontroller och provning. Redan idag sker samordnade kontroller, men det finns ett behov av att utöka samverkan. De sektorsspecifika marknadskontrollplanerna bör utgöra en utgångspunkt för att identifiera och genomföra möjliga samarbeten.

- **Marknadskontrollrådet ska i större utsträckning genomföra gemensamma marknadskontroller.**

Det finns vidare ett behov av att i större utsträckning diskutera juridiska och praktiska frågor och att dokumentera resultaten av dessa diskussioner, t.ex. genom gemensamma riktlinjer eller kortare promemorior. Detta görs lämpligen i en eller flera arbetsgrupper. Exempel på sådana frågor kan vara:

- Hur väljer man ut vilka produkter som ska kontrolleras?
- Hur djupgående kontroller har myndigheterna mandat att göra? Får man t.ex. kontrollera tillverkarens produktionsprocesser eller distributörens produktsäkerhetsrutiner?
- Vilka överväganden görs i fråga om proportionalitet av begränsande åtgärder?
- Vilka överväganden görs kring sättande av vitesnivåer?
- I vilka situationer görs undantag från huvudregeln i 765/2008 att den ekonomiska aktören ska ha minst tio dagar att yttra sig innan myndigheten fattar beslut om begränsande åtgärder?
- Hur hanteras situationer när företaget gör sig oanträffbar?
- Hur ser rutinerna ut för uppföljning av att den ekonomiska aktören har vidtagit beslutade åtgärder?
- Hur hanteras fall där otydlig information om varans avsedda användning är en stor del av problemet?
- Hur sker kommunikationen med marknadskontrollmyndigheter i andra länder i olika fall?

- **Marknadskontrollrådet ska utreda ovanstående frågor samt dokumentera slutsatserna.**

Marknadskontroll ska säkerställa ett tillfredsställande skydd för konsumenter, arbetstagare, folkhälsa, miljö och andra aspekter av skydd i allmänhetens intressen samt motverka snedvridning av konkurrens mellan företag. Myndigheternas fokus ligger i de flesta fall på den förra målsättningen, men det är viktigt att komma ihåg att en dåligt fungerande marknadskontroll även kan leda till en situation där företag som följer lagstiftningens alla krav utsätts för illojal konkurrens från mindre seriösa företag. Detta hot mot seriösa företag riskerar att leda både till förlorade arbetstillfällen och försvagad svensk och europeisk konkurrenskraft och tillväxt. Denna aspekt bör tydliggöras och konkretiseras ytterligare. Konkurrensverket är förvaltningsmyndighet för konkurrensfrågor och har regeringens uppdrag att verka för en effektiv konkurrens i privat och offentlig verksamhet till nytta för konsumenter.

- **Marknadskontrollrådet ska undersöka möjligheterna till samarbete med Konkurrensverket**

9.3 Information

För att marknadskontrollmyndigheterna ska få bästa möjliga förutsättningar för att utföra sina uppgifter är det viktigt att uppdragsgivarna är väl insatta i verksamheten. Marknadskontrollrådet har identifierat ett behov av att anordna särskilda möten för myndighetshandläggare och andra berörda tjänstemän på regeringskansliet för att berätta om myndigheternas marknadskontrollarbete och diskutera aktuella frågor. 2015 genomfördes ett allmänt informationsseminarium på Regeringskansliet, i UD:s regi. Detta seminarium följdes upp med några sektorsvisa kontakter under 2016. Sådana möten genomfördes inte under 2017, men ska återupptas under 2018.

- **Marknadskontrollrådet ska förbereda och delta vid särskilda möten med berörda tjänstemän på regeringskansliet.**

En god dialog mellan myndigheter och näringslivet underlättar en gemensam målsättning om säkra produkter och rättvis konkurrens. Alla marknadskontrollmyndigheter bör ha löpande kontakter med berörda branschorganisationer. Därutöver finns ett behov av insatser på ett mer övergripande plan vad avser produktlagstiftning, ekonomiska aktörers skyldigheter och myndigheternas roll. 2013, 2015 och 2017 anordnade Marknadskontrollrådet tillsammans med Business Sweden, Svensk handel och Teknikföretagen heldagsseminariet "Din produkt, ditt ansvar" som riktade sig till tillverkare, importörer och återförsäljare. Seminarierna är välbesökta och uppskattade och Marknadskontrollrådet har därför beslutat att även i fortsättning genomföra denna typ av seminarier vartannat år. En arbetsgrupp ska tillsättas för att planera och genomföra kommande seminarium.

- **Marknadskontrollrådet ska planera seminariet "Din produkt, ditt ansvar 2019".**

Det har funnits önskemål om att anordna utbildningar och seminarier i likhet med "Din produkt, ditt ansvar" på fler orter än Stockholm. De regionala handelskamrarna, NyföretagarCentrum och Almi har viktiga roller för att informera särskilt små och

nystartade företag över hela landet. Under 2016 togs kontakter med alla dessa aktörer, vilket resulterade i ett antal konkreta samarbeten med Sydsvenska industri- och handelskammaren samt NyföretagarCentrum. 2017 deltog några myndigheter i rådet i "Eget företag-mässan" som riktar sig till små företag, nystartade företag och potentiella nya företag. Marknadskontrollrådet kommer att fortsätta undersöka möjligheterna till samarbete under 2018.

- **Marknadskontrollrådet ska undersöka möjligheterna till fortsatt samverkan med de regionala handelskamrarna.**
- **Marknadskontrollrådet ska undersöka möjligheterna till fortsatt samverkan med Nyföretagarcentrum.**
- **Marknadskontrollrådet ska delta i mässan "Eget företag" som anordnas av NyföretagarCentrum**

Produktlagstiftningen är ofta komplex och svår genomtränglig. Den utgår sällan från specifika produkter utan ofta från övergripande kategorier eller egenskaper. Vad som efterfrågas är en typ av offentlig databas där man kan söka efter specifika produkter för att få upp all tillämplig lagstiftning. En sådan heltäckande databas finns inte och skulle också vara svår att hålla uppdaterad. Däremot borde man i allt större utsträckning ta fram lättillgänglig information om tillämplig lagstiftning över ett antal vanliga produkter.

- **Marknadskontrollrådet ska sammanställa aktuell produktlagstiftning för 20 vanliga produkter**

Handel sker i allt större utsträckning på nätet. Regler och risker är inte alltid klara för vare sig företag eller konsumenter och det finns ett stort behov av att informera om detta. Under 2017 deltog Sverige som en av tre pilotländer i EU-kommissionens kampanj om e-handel. Det finns ett fortsatt behov av liknande kampanjer.

- **Marknadskontrollrådet ska genomföra en informationskampanj om e-handel**

Information söks idag huvudsakligen på webben. Det är därför viktigt att se till att bra och aktuell information finns på Marknadskontrollrådets gemensamma webbplats, www.marknadskontroll.se och inte minst att locka besökare dit.

- **Marknadskontrollrådet ska informera om alla beslut om restriktiva åtgärder samt varningar på [marknadskontroll.se](http://www.marknadskontroll.se).**
- **Marknadskontrollrådet ska genomföra en förstudie av möjligheten till en gemensam kanal för anmälningar av bristfälliga produkter på webbplatsen.**
- **Marknadskontrollrådet ska ta fram en gemensam kalender för seminarier, workshops och föreläsningar för publicering på webbplatsen.**
- **Marknadskontrollrådet ska bidra med nyheter och blogginlägg samt se till att information om gällande sektorslagstiftning är aktuell.**
- **Marknadskontrollrådet ska undersöka möjligheten att få olika medier att prenumerera på, länka eller referera till nyheter på webbplatsen.**

Verksamt.se är en webbplats som samlar mycket information om vad man som företagare bör tänka på. Webbplatsen saknar i dagsläget grundläggande information om vilka skyldigheter olika ekonomiska aktörer har på produktlagstiftningens område och vilka myndigheter man kan vända sig till för att få hjälp. Ett samarbete med Tillväxtverket inleddes under 2016 och kommer att fortsätta under 2018.

- **Marknadskontrollrådet ska bidra med information på verksamt.se.**

Hallå konsument är en annan som framför allt riktar sig till konsumenter. Webbplatsen, som administreras av Konsumentverket, innehåller information om sektorsspecifik produktlagstiftning på ett fåtal områden. Det finns emellertid ett behov av en uppdatering och eventuell komplettering av befintlig information.

- **Marknadskontrollrådet ska göra en översyn av produktlagstiftningen på hallakonsument.se.**

Bilaga 1 Marknadskontrollmyndigheterna och deras ansvarsområden

Arbetsmiljöverket	Utrustning för explosionsfarlig miljö (ATEX), enkla tryckkärl, tryckbärande anordningar, maskiner, personlig skyddsutrustning för yrkesmässigt bruk, ställningar, stegar och bockar, gruvhissar, skyddsräcken, skyddsnät, mast- och stolpskor
Boverket	Byggprodukter, delsystem och säkerhetskomponenter till linbaneanläggningar för persontransport, hissar och säkerhetskomponenter till sådana
Elsäkerhetsverket	Elektrisk säkerhet för elektrisk utrustning inom vissa spänningsgränser och i explosionsfarlig miljö samt för leksakers elektriska egenskaper, elektromagnetisk kompatibilitet
Energimyndigheten	Energirelaterade produkter
Folkhälsomyndigheten	Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare
Inspektionen för vård och omsorg	Egentillverkade medicintekniska produkter inom sjukvården
Kemikalieinspektionen	Kemiska produkter (inklusive biocidprodukter och växtskyddsmedel) och biotekniska organismer; övriga varor (med vissa undantag) när det gäller kemiska egenskaper (REACH, RoHS, leksakslagen m.m.)
Konsumentverket	leksaker, personlig skyddsutrustning för privat bruk, farliga livsmedelsimitationer, konsumentprodukter och tjänster under det allmänna produktsäkerhetsdirektivet (2001/95/EG)
Läkemedelsverket	Kosmetiska produkter, läkemedel, medicintekniska produkter
Naturvårdsverket	Avfall som utgörs av eller innehåller elektriska eller elektroniska produkter (WEEE), batterier
Post- och telestyrelsen	Radioutrustning
Myndigheten för press, radio och tv	Utrustning för tv-apparater
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	Explosiva varor och vissa anordningar för att hantera brandfarliga eller explosiva varor, transportabla tryckbärande anordningar
Socialstyrelsen	
Strålsäkerhetsmyndigheten	Tekniska anordningar och ämnen som alstrar strålning
Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll	Färdigförpackningar, mätinstrument, ädelmetallarbeten
Transportstyrelsen	Cyklar, motorfordon samt tillbehör, reservdelar och drivmedel till dessa, fritidsbåtar, vattenskotrar, framdrivningsmotorer till fritidsbåtar och vattenskotrar, viss utrustning till fritidsbåtar, marin utrustning, järnvägssystem

Bilaga 2 Marknadskontrollmyndigheterna och deras departementstillhörighet

Departement	Myndighet
Arbetsmarknadsdepartementet	Arbetsmiljöverket
Finansdepartementet	Konsumentverket
Justitiedepartementet	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
Kulturdepartementet	Myndigheten för press, radio och TV
Miljödepartementet	Elsäkerhetsverket Energimyndigheten Kemikalieinspektionen Naturvårdsverket Strålsäkerhetsmyndigheten
Näringsdepartementet	Boverket Post- och telestyrelsen Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll Transportstyrelsen
Socialdepartementet	Folkhälsomyndigheten Läkemedelsverket Inspektionen för vård och omsorg Socialstyrelsen

Huvudförvaltning | **Stockholmskontor**
Österlånggatan 5 | Gustavslundsvägen 151 E
Box 878, 501 15 Borås | Box 15045, 167 15 Bromma

0771-99 09 00 • www.swedac.se • registrator@swedac.se